

تأسیس: محمد ماموریان: اذین

TACHINK
JOURNAL ARMÉNIEN
QUOTIDIEN POLITIQUE & LITTÉRAIRE
Imprimerie Mamourian
SMYRNE

10 ՓԱՐԱ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	ՏՐԳ.	ՎԵՃ.	ԻՌ.
ԻԶՄԻՐ	80	4022	20
ՊՕԼԻՍ ԵՒ ԳԼԻՍԻՍ	80	4022	20
ԱՐՏԱՄԱՀԱՄԱՆ	25	13	30

Համախմբող պետք է ուղղել՝ Խմբագր. գրասենյակ
2. ՄԱՄՈՐԻԱՆՈՒՆ - ԻԶՄԻՐ

Journal Arménien «TACHINK»
Rédacteur - Directeur
HRAND MAMOURIAN - SMYRNE

10 ՓԱՐԱ

ԱՌՈՒՐ ՊԱՏԵԱՃԻ

Պատերազմի մասին զեռ իրարու բողոքողին հակառակորդ լուրեր կառնենք. այնպես որ չկրցինք հասկնալ թե՛ կը յաղթենք, թե՛ կը յաղթուինք կոր:

Եթէ պաշտօնական հեռագիրներու և աղբիւրներու նայինք, ամէն անգամ յաղթութիւնը մեր կողմն է: Մինչդեռ եթէ եւրոպական թերթերու և աղբիւրներու նայինք, մինչև այսօր, զեղի համար, մէկ յաղթանակ անգամ տարած չենք և դիր:

Որի՞ն հաւատալ, պաշտօնականի՞ն թէ եւրոպականին: Այս պարագային կամ մէկը և կամ միւսը սուտ ըլլալու է. ալ ընթերցողին կը թողունք ճշդել թէ որը ճշտ և որը սուտ կրնայ եղած ըլլալ:

Առջի օրեր ամէն յաղթանակ սեր կողմն էր: Հիմա, չենք գիտիր թէ ինչ պատահեցաւ յանկարծ, որ գործերը գահավիժ ընթացք մը կըստանան և մէկ օրէն միւսը կըստանա որ եւրոպական միջամտութիւն մը տեղի ունենայ և պատերազմը դադարէ: Միջամտութեան և պատերազմին վերջ գտնելու ընդհանուր փափաքին եթէ նայինք, մեզի համար լաւ նշան մը չէ, քանի որ սուտ ամէն զիս «պատերազմ» կը պօստայինք, և հիմա, քիչ մը ամենաւնի ելլենք, ինչո՞ւ փափաքն է օր առաջ սա անիմալ պատերազմը վերջացած տեսնել:

Պատերազմական նախարար Նազըմ փաշա կուոյ թատերաբեմը գնալու պահուն ըսած էր թէ՛ «կամ յաղթական Պոլս պիտի մտնեմ, և կամ զինուորներուս հետ պիտի մեղմանամ»:

Հիմա քանի որ ոչ մէկը և ոչ միւսը եղած է, դիւրին է ըմբռնել ուրիշն որ ոչ յաղթուած ենք և ոչ ալ պարտուած: Նազըմ փաշան իրաւունք ունի, որովհետև հին Սպարտացի մայրերն ալ անանկ կրէին, երբ պատերազմի պագող իրենց զաւակներուն վահանը կը կոխէին ըսեալով. «Որդիս, կամ մասոր տակը, կամ վրան դարձիր»:

Եւ զեռ Նազըմ փաշա չէ որո՞ւմ: Ոչ տակը և ոչ վրան: Ուրիշն յաղթութիւնը կամ պարտութիւնը կը մնայ անորոշ:

Բայց ինչ պիտի ըլլայ սա անվերջանալի կատակերգութիւնը, չգիտենք: Քանի մը անգամ անուշա՛ւ ու վերագրաւուած Դըբըք-քիլիսէն, Եաննան, Սէրֆի՛ն, Սիւլալը և ուրիշներ, հիմա որո՞ւ ձեռք կը գտնուին, մեր թէ թշնամիին քանի որ չի կրնար անոնց կէտը մերը, կէտը թշնամիինը ըլլալ, իբր օրծախ-մալի:

Հոս է որ մեր խելքը չի հասնիր, ինչո՞ւ հասած հեռագիրներուն նայինք, մերն են: Եթէ եւրոպական թերթերուն նայինք, մեր թշնամիներուն: Մէջ տեղը ստախոս մը կա՛ն անչուտ. բայց չենք հասկնար թէ ո՞վ է:

Կը զարմանա՞ք թէ ինչո՞ւ սա ստախոս եւրոպական թերթերու մուտքը չարգելուիր հիմա մանաւանդ, երբ ալլաւ մամուլին վրայ, փառք Աստուծոյ, կէս սանիւղ մըն ալ գրուած է, ինչ են կիցեր թող աղբիւրն սա եւրոպական թերթերուն մուտքը, և անա ամէն տարակույս կը փորձարար, ու այն ատեն ուզածնուն չափ թող ըսեն որ յաղթութիւնը մեր կողմն է, չի հաւատալու ինչ լուրը պատճառ պիտի ունենայինք, քանի որ, յաղթութիւնն ալ, յաղթութիւնն ալ իրենց ձեռքն է, և զեռ Պատերազմական նախարար Նազըմ փաշան ալ իրեն

յանձնուած վահանին ոչ տակը և ոչ ալ վրան Պոլս դարձած է:

Խնդիրները յստակ չըմբռնելու համար բաւական չըլլալին կարծես ո՛չ միայն տարբեր աղբիւրներէ հասած պաշտօնական հեռագրաւորներն ու եւրոպական լուրերը, այլև թերթերու կողմէ պատերազմի թատերաբեմին վրայ վազող թղթակիցներու բանակ մըն ալ ունինք, որ մէթէ լիկ ժողուել տալու համար իրենց թերթերուն, բան չեն խնայիր: Եւ անա տառապելապատու սուտերու և ճշմարտութեան խառնուրդին մէջէն կրնանք և չի:

Ահա սուր կրսէն էլը ցիւխն հանել, և ամենուր ընդունալ ապուր չէ գտնել անանկ միջոց մը, որ ոչ էլը ցիւխն մէջ մնայ և ոչ իշալալը ցիւխը մտնէ, անանկ փափուկ ատեն մը, երբ մամուլայի մը կը նային կարծես մարդու օձիկէն բռնելու:

Մենք այս առթիւ Արեւելքէն քաղելով մէջ կը բռնենք Երուսաղէմ Օտեանի մէջ շատ սրամիտ երգիծանք որ կը բնորոշէ պատերազմին վիճակը և պատերազմական թղթակիցներու ալ ունեցած ճարտարութեամբ: Ահա թէ ինչ կրսէ Օտեան.

Եթէ հարուստ ըլլայի, մրցանակ մը պիտի սահմանէի անոր որ կարենար այս միջոցին մեզի ըսել որոշապէս թէ Քըբըքիլիսէն, Էտիրէն, Սիւլալը, Սէրֆի՛ն և կամ նորիսկ Կ. Պոլսը կամ Սօֆիան որո՞ւն ձեռքը կը գտնուին, Օտեանցի՛ն: Պոլսկար՛ն, Սօֆիա՛ն, Սիւլալցի՛ն թէ ո՛չ մէկուն:

— Ինչ յիմար հետաքրքրութիւն, պիտի ըսէք:

Թերևս իրաւունք ունիք. բայց ես ալ իմ մասին իրաւունք չունիմ միթէ աշխարհագրական այս ծանօթութիւնը ստանալու, քանի որ հարկերներով օսմանցի և օտարական թղթակիցներ այդ բաները ինծի իմացնելու համար Պալ-քանեան զանազան բանակներու մէջ կը տուայտին օրերէ ի վեր, ինքզինքնին ենթարկելով ամէն տեսակ զրկանքներու:

Եթէ զատապարտուած ենք յստիտ նական անստուգութեան մէջ մնալու մի. թէ լաւագոյն չէ՞ որ այդ մարդիկը իրենց տեղերը, ընտանիքները քովը, նստին ու... հոսկէ գրեն իրենց տեղեկութիւնները:

Խելացի թղթակից մը այդպէս պիտի վարուէր և թերևս այս կերպով ամենէն ստույգ տեղեկութիւնները պիտի կրնար տալ, մարտադաշտի թո՛ս ու բո՛հն և իրարանցումներէն հեռու, խելքը գլուխը աշխատելով:

Այս ըսածս թո՛ղ տարօրինակ չլինի ձեզի: Բարեկեան թերթի մը մէջ երէկ կարդացի որ ռուսահարկական պատերազմին ատեն մարդ մը, մոխրագոյն մանրակայանայ թերթի խմբագրատունը և կ'ըսէ տնօրէնին.

— Պարոն, կուգամ խնդրել որ ձեր թերթին կողմէ իբրև պատերազմական թղթակից երթամ: Միշտ մեծ սէր մը ունեցած եմ զինուորական բաներու համար: Հեծելազօրներու վաշտի մը մէջ ծառայած եմ, ատենց յաւակնութեան կրնամ ըսել որ լաւ ձի կը հեծնեմ ու բաւական աղէկ կը գրեմ:

— Ռուսական թէ ճարտարական բանակին մէջ կ'ուզէք երթալ:

— Երկուքն ալ:

Այս պատասխանը տարօրինակ կը թուի տնօրէնին:

— Ահ, իրա՛ւ, կ'ըսէ, երկու բանակներուն մէջ ալ պիտի ըլլաք միեւնոյն ատեն: Առկա գործելու կերպ մըն է որ բոլորովին նոր է մեզի համար և ճշմարտորէ շատ հրապուրիչ կը գտնեմ: Միայն թէ զժուար է ամենուրեք թեան ձիրքը ու նենալ: Ե՛րբ կ'ուզէք մեկնել Մայրաքոյն Արեւելք:

— Պէտք է հանդարտ մտքով իմ ծրագիրս քննել. կ'ըսէ մարդը ամենայն պահարկներով: Երկար ճամբորդութիւն մը ընելու միտք չունիմ: Առողջական վիճակս չի ներեր որ ցուրտ ու վայրենի տեղեր բնակեմ: Ասկէ զատ ճամբորդութիւնը մեծամեծ ծախքերու դուռ մըն է ձեզի համար և ես ալ կարողութիւն չունիմ զըբստնէս ծախսելու: Բայց բաւական երեւակայութիւն ունիմ և ասկէ զատ պատուական քարտէս մը: Բաւական է որ պատերազմի միջոցին անյայտանամ Բարիքի մօտերը փախչելի սիրուն տուն մը կը վարձեմ, հոն կը փակուիմ և ձեզի պատերազմի նկարագրութիւններ կը պատրաստեմ... Ռուսները մեր զանակիցներն են, բնակարարս ճակատամարտերը միշտ անոնց չափի կուտան:

Մարդը դուրս սկիւլէ խմբագրատունէն՝ ասանց պատասխանի սպասելու և կը գրէ իր առաջին թղթակցութիւնը. որուն մէջ սրտայայտ կերպով կը նկարագրէ իր միկնումը և ընտանիքին տուած հաւատարմութիւնը:

Թղթակցութիւնը չի հրատարակուիր ասկայն և մարդը չի կրնար ռուսական յաղթութիւնները պատմել:

Արդիւնքը այն կ'ըլլայ որ, ինչպէս յայտնի է, ճարտարները կը յաղթեն:

Հիմա կարգաւոր շատ մը թերթերու թղթակցներուն հետաքրքրութիւն և նամակները ներկայ պատերազմին վրայ, կը մտածեմ որ արդեօք իրենց տեղեկութիւնները Պէտքէ Տէրէն կամ Մեծ կըղզիէն կը դրկեն:

ԵՐԵՎԱՆԻ ՕՏԵԱՆ

ՀԱՅԵԼԻՒՆ ՄԵՉ

Որո՞ւ սիրտը հպարտութեամբ չպոքի կաց՝ կարգաւոր հայ զինուորներու նկատմամբ թուրք թերթերու հաղորդուած լուրեր, որ պատուաբեր ըլլալէ տեւի գրգռելի էր մեզի հայրուս համար:

Հայերը տարակույս կամ կասկած մը չունէին իրենց ազգակիցներու քաջութեան և պարտականութեան լիութեան և արմատ մտին:

Հայն ամեն պարագայի և ամեն տեղ պաշտօնի մէջ, անհատապէս և հաւաքապէս կ'ընչնայ իր պարտականութիւնը իրմէ սպասուածը, իրմէ անկախուածը և անձնութեամբ կ'փախն անոր այս ճշմարտութեան զէմ ոչ ոք կրնայ հակառակելն ապացուցանել:

Հիտաբար զինուորական փափուկ ասպարէզին մէջ ալ ասելի ցոյց պիտի տար իր ձեռներէց ոգին, անձնուէր սիրտը հասարակաց թշնամին զէմ ոգորելու և մինչև իր վերջին շունչը պաշտպանելու այն հայրենիքը որ իրեն իրն կ'սկսուէ, թող որ իր այդ նկատման մէջ զինք յուսախաբ ձգեն պարագաներն և իրարու յաջորդող զէպքերն...:

Միշտ ըսած եմ, միշտ գրած, որ հայն այս հայրենիքին ամենէն աւելի հաւատարիմ, ամենէն աւելի անձնուէր տարն է, կապուած է անոր հետ, չաղուած հոգին ու բոլորանուէր և եթէ զնահատութեամբ նային անոր վրայ, ճաննան անոր բարեմասնութիւնները, անորմէ փաղկեցիք

օգտակարութիւնները նկատի առնեն, այս երկիրն կրնայ աներևակայ յորժէն յառաջդիմել, հակառակ յառաջանալ և մարդու սովը հետզհետէ ահեղանալ:

Մինչդեռ հակառակի կ'պատահի, ցաւալի է ըսել, մշտապատրաստ զոհն է հայը, ամեն վայրկեանի համար յարմարաւորն կ'աւանդուի կ'ըլլու և պարագային համեմատ ալ տպերախտ մը իր հայրենիքին համար...:

Բայց ինչ հարկ ջրքերիլ այս տեսակ խնդիրներ, որոնք հազար անգամ ծեծուած են և օգտակարութիւն մը, բարեբար արդիւնք մը չեն ունեցած:

Օրինակի համար, ինչ հեղեղութիւն հոս կ'կարգաւորէ հայ զինուորին քաջութեան զրուստիքը և քիչ մըն ալ անդին կ'տեսնենք վառայ նահանգին մէջ պատահած նոր սպաննութիւններու լուրերը...:

Մէջէն չելուելիք, անբացատրելի, անմեղելի առեղծուած մը...:

ԵՄ

ԿԻԼԻԿԵԱՆ ԱՐԶԱԳԱՆԳ

Եթէ թերթերուն նկատաւն է հասարակութեան օգտակար ըլլալ քաջաւերելով անձնուէր աշխատողները և քաջագործելով անձնուէր և հանգստաւէս կենցաղի հետապնդողները, պէտք չէ ամեն պատահական և անպատշաճ լինելու, անհոգի և անծանօթ թղթակցի միջոց տալ, որ անօգուտ գիտցածին, ամենաւնի չի գիտցածին հրապարակեն և հեռաւոր ու անիրազեկ ընթերցողներուն միտքը սլող տորեն:

Այս կարգի թղթակցութեան մը պատահեցանք «Դաշինք»ի 946 թուոյն մէջ «Կիլիկիան Արձագանք» վերադառնալով թղթակցին ո՞վը և ո՞ւստը փնտրելու պէտք չը կայ, քանի որ Առաջնորդութեանց մասին իր խսկաւեամբ յատկանշած է անձնականութեան չափն ու արժէքը:

Թղթակցը կը ցաւի, որ Մերսինը ու Տարսուսը անխնամ և անառաջնորդ մնացած են, եթէ իզմիր ունենալով իր Առաջնորդը՝ կարելի է ըսել թէ Մանիսա, Էտսիլ, Այսոն և Ն. անառաջնորդ մնացած են, թղթակցին գրածը կ'ըլլայ ճիշդ, բայց պակաս, քանի որ Առաջնորդ Առաջնորդութեան վերաբերեալ ուրիշ կարեւոր տեղեր ձիւնան, Օսմանիէ, Իւմրահիլ, Հասան - Պէլի, Սելեկիա և Ն. չէ յիշած:

Թղթակցը վաճաքն մէջ տեսած վարդապետներուն թուոյն համեմատ գտնէ Մերսինը և Տարսուսը, որոնք Առաջնորդն 1 1/2 - 2 ժամ հեռաւորութիւն ունին և երկուքը միասին հազիւ 7 - 8 հարիւր տունէ կը բաղկանան, ուզած է մէկ մէկ Առաջնորդով օժտել, ուստի կը հարցնէ, Գիտ, Կիրակոս և Եփրեմ վարդապետները ինչո՞ւ անպաշտօն մնացած են:

Մենք ալ մեր կարգին հարցնենք նախ «Մեծի Տանն Կիլիկիոյ» կաթողիկոսապետին համար, ոչ թէ 3 - 4 վարդապետ, նաև 2 - 3 եպիսկոպոսներ ալ պէտք են թէ ոչ, ասկայն հիմա Մեծ կաթողիկոսապետի միաբանութիւնը կը բաղկանայ մէկ Եպիսկոպոսէ և հինգ վարդապետներէ, որոնցմէ Կիրակոս վարդ. ալ Երուսաղէմի հալածանքներէն քուած՝ եկած իսկած է Սիւս:

Վաճաքն մէջ պարագայ նստող վարդապետ չը կայ, եթէ Կիլիկիոյ կիզորու համարուող Մայրապետը չունենայ արտաքին, կամ վիճակային գործեր, անչուտ ունի իր ներքին գործերը, Գիւտ Մ. վարդ. և տասն տարիներէ ի վեր անընդհատ

Կաթնոցիկոսարանի քարտուղարութեան պաշտօնը կը վարէ ամենայն կանոնաւորութեամբ, թողունք տարիներով վարած հաշուապահութիւնը, երկու տարիէ ի վեր անհատաբար վանքի Դպրանոցին Փոխ-Տնօնութիւնը և չարաթական 12-16 ժամ դաս տալը առանց քարտուղարութեան, դատարկութիւն չը նշանակէր, ինչպէս նաև երբեմնակի մասնակցութիւնը Սոյ կրթական գործերուն՝ խնդրանք թաղ. խորհրդոյ:

Եւրոմ վրդ. վանական գործերէն վարձընկալութեան պաշտօնին հետ երկու տարի Դպրանոցին մէջ ուսուցչութեան ալ պարտաւորեալ և ըստ հարկին Ս. Կաթնոցիկոսի հրամանաւ հոս ու հոն կ'երթայ տեղական գործեր ու խնդիրներ կարգադրելու ինչպէս Դար-Բաղար գրկուեցաւ մօտ օրերս:

Թղթակցին չը յիշած Միւրաճներուն գործերն ու պաշտօնները դանց կ'ընենք, աներկայ ըլլալով՝ որ եղիչէ նպաստի փոխանորդութիւնը և անոր յարակից գործերը պարտաւորութիւն չը համարուիր:

Դիցուք թէ այս մի քանի վարդապետները մէկ մէկ տեղ գրկուին, կամ ժողովրդական ընտրութեամբ վիճակային պաշտօններու կոչուին այն ատեն Ս. Կաթնոցիկոսը ինչ պիտի ընէ միտութեան մէջ «Իբրեւ բու յ'աւերակի»:

Այս հարցման պատասխանը կ'ուպանէք ի մասնաւորի Պատ. խմբագրութեանէ և ընդհանրապէս ընդհանրապէս ըստ իրողութեան:

Ի մեծ գոհունակութիւն չ'ընէ թղթակցին լաւ է, որ Կիլիկիոյ Կ. թղթակցները, կամ արդի Ս. Կաթնոցիկոսը իր առջեւ քող և ծողաբար ինչ ինչ տալու արգելութիւնը չ'ունի, այն ատեն ալ աւելի մի քանի վարդապետներ պէտք պիտի ըլլային քողաբարձի և խաչակրի պաշտօններով:

Իրաց այս վիճակին մէջ Կիլիկիոյ թղթակցներն, որ Կաթնոցիկոս ու Կաթնոցիկոսարան ունին:

ՄԱՍԻՍԻՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԵՒ ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՍԽԱԼ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆՑ ԱՌԹԻՒ

Սապաճի վիճանայի թղթակցը հետեւեալ կ'ընէ.—

Ամեն տեսակ զրպարտութիւններ կ'ըլլան օսմանցիներուն դէմ:

Նախ կըսուի թէ՝ պատերազմի չորս թատերներն վրայ, նոյնիսկ Սև Լեռան կողմ մեր զօրքը անյաղողութիւններ ու նենալով նահանջած է և թշնամի չորս մարաքաղաքներու մէջ ցնծութիւն կ'տիրէ: Թշնամիներն ամէն կողմ յաղթանակի, իսկ մենք պարտուել ենք:

Թշնամիներն յանգուցն, քաջ, նախադրեալ ու յաղթող են, իսկ մենք չարունակ կ'անհանգիստ և կ'աղթուել ենք:

“ԳԱՏԻՆԱ”Ի ԹԵՐԹՈՅԸ

[29]

ՍԽԱԼ ՀԵՎԱԲՈ

ԲԱՐՏԱԵԱՆՆԵՐԸ

ԹՊ.

ՆԱՎԱՐԻ ԹԱԳՈՒՀԻՆ

Այսպէս ահա՛, մինչդեռ ապագայ այս պատասխանը կուտար, իր դէմը անշարժ և աչքերը անտարբեր կը մնային, բայց իր ձեռքը մէկ կողմ կը քաշէր իր սուրբն ու բարեգործը համար ինքի վրայ խնդացող ստահակներու յատուկ աննկարագրելի չարութեանէն մէկը:

—Պարոն, չարունակեց թագուհին, քննելէ յետոյ զայն այնպիսի հիացումով գորչէր ջանար սքողել. հիմէ կուգէք ինձի հետեւի զաւակիս՝ ձերբի բանակաւորը, բաղդերնդ չի ունի:

Բարտախան սարսուռ և ակամօքները տակեց թագուհիին արտասանած վերջին բառերուն վրայ:

Միևնոյն վայրկեանին իր աչքին առջևէն անցաւ ոսկեգոյն մագերով մանկամարդ աղջկան պատկերը, այն պաշտօնի գրացուհին զոր սեանելու համար ժաման

նոյն իսկ վախկտութիւն ցոյց կուտանք եղեր:

Այս լուրերը չ'ուտ մեծ ցուրտ կ'առնէր, Ծաւալի լուրերէն մէկն էր Բերք-Քիլիսի պաշտօնէն գրաւուի, և այս տեղ չ'առնաւ իրաւունքը Մահաւոր Մահաթար փաշայի նոյն վայրն աղ ոտած ըլլալը պաշտօնէն, ալ նոյն ի կ'ըսէին իրենք: Բայց մէջ հրատարակեցաւ որ Մահաթար փաշա յառաջ նետուել է և պաշտօնէն զերեք հոսէն պաշարել են և փախն գերի ինկել է:

Հրագրները կրօնէ թէ Բերք-Քիլիսի անկման պատճառ կ'ընէ Սեփի վաշա իր մէկ պաշտօնէն հետեւեալով: Միևնոյն իսկ լուր տարածուեցաւ որ Էսթրիլի ամրութիւններէն մէկ քանի պաշտօնէն զերեք ընկել են և երկաթուղիի կարողան ու Գարապազ գրաւել են, թէ Էսթրիլի մէկ մարդ ուժակողման հետեւեալով կրակի մէջ է, թէ մէկ երկու օրէն պիտի գրաւուի Էսթրիլէն:

Ասանց վրայ լուր հաւաք թէ Սերայի Սիլիւս մարդ են առանց կրօնի, Հասաւ նաև լուր թէ Գարապազի Ծառաբաշի մօտեցեր են Սերային ի Գուրանովա և Պուրկարներն ի Գուրան քաղաքներու կողմէն են կըսեն: Թողունք Հիլլիսային: Բայց քաղաքներու իրենք փախուցող հրատարակութիւնները, Այս ամեն հրատարակութիւններէն սա կեղքակցուի թէ Օսմ. բանակը ցոյց տուաւ ցարդի մէկ տեսարան վերջին գարունը մէջ օսմանցիներուն ունեցած հակառակութեանց: Եւ քաղաքի մէջ ամեն կողմ մեծ յոյս ունեցին թէ Օսմ. բանակը պիտի յաղթանակէ և քաղաքական իր հաջիւններն ալ իր անուամբ եղած էին, բայց անոնք այժմ վերիվայր չըլլեցան: Կուսակցական վիճակը ինչպէս օսմանցիներու վիճակը: Կուսակցական յառաջ բերին, նոյն բանը պատահեցաւ բանակին մէջ և ինչպէս յայտնի է կըսուի թէ պատերազմական նախարար Եղազ փաշայի և Ապտուլա փաշայի միջև հակառակութիւն ծագած է, ըստեացաւ նաև թէ ուղանաւ և հրամանատարներու միջև հակառակութիւն կայ և բանակին ոյժը կարողութիւն պատճառն այն է:

Ամենէ աւելի ցաւ պատճառողն ահա այս տեսակ լուրերն են, որոնք ծաւալ կը գտնեն: Երբ Բերք-Քիլիսի և Սիլիւսի գրաւման լուրերը մէջ տեղ ելան, բանակին մէջ կուսակցական հակառակութիւններու լուրերն ալ մէջ տեղ ելան և ըստ այնմ թիւթները դատաստան ըրին մեր բանակին վրայ: Խնդիրն հոս է պէտք է միջոցներ ունենանք պատասխանելու այս տեսակ հրատարակութեանց:

ՍՊԱՐԱՊԵՏԻ ՀԵՌԱԳԻՐԸ

Հոկտեմբեր 31ի գիշերն Բ. Դրան զըրկուած է հետեւեալ հետազոտը, Սպարապետ և Պատերազմ, Նախարարին կողմէ. «Մեր արեւելեան բանակը չորս օրէ ի վեր լուրջ ճակատամարտի մը մտած է պաշտօնը բանակին հետ: Լիւլէ Պուրկարի

մօտ և անոր հիւսիսակողմ համախառնած մեր զօրաբանակները՝ թշնամիին այն կողմերէն յարձակող ուժերուն կողմադրեն բռնի կերպով: Էսթրիլի բերդն ևս կատարեալ կողմով կ'առնուակէ իր պաշտօնը: Երբ Էսթրիլի կողմը համախառնած մեր զօրաբանակները Աստուծոյ օգնութեամբ իր յաջողութեամբ վրայ են:»

ՆՈՐ ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐ

Նոր Դահլիճին մէջ առնուած են ինուրոյ, մի միայն չորս հոգի, որոնք են: Արիֆ Հիւսէյն փաշա, Ջիւս պէյ, Միւրադ փաշա և Բէյլիս պէյ:

Արիֆ Հիւսէյն փաշա Սուլթանին փեսան է, Որդին է հանգուցեալ վարդապետ և զատական նախարար Ապտուրաշման փաշայի: Վկայեալ է Միւրադ փաշային, իր պաշտօնավարութիւնը սկսած է զատական նախարարութեան մէջ, որից անցած է յետոյ պետական խորհուրդին մէջ: Երկար տարիներ վարած է խորհրդականի պաշտօնը:

Ջիւս պէյ հանրածանօթ է, որքան պաշտօնական նոյնքան ալ զեւեալագիտական շրջանակներու մէջ: Իր ամբողջ ասպարէզը Բ. Դրան մէջ կ'ընէ: Երկար տարիներ վարչապետութեան թղթակցութեանց զեւեալ տնօրէնութեան պաշտօնը վարեց, և յաջորդաբար անուանուեցաւ վարչապետութեան խորհրդական: Ընկ քանի տարիէ ի վեր հանգուցեալ կոչուած էր:

Միւրադ փաշա պէյ կը պատկանի ընտանիքի մը որ կառավարութեան շատ մը պետական պաշտօնատարներ հասցուց, որոնք նշանակելի եկան իրենց պաշտօններով: Միւրադ փաշայ, արտաքին գործոց նախարարութեան մէջ սկսաւ գործի և հետզհետէ վարեց հիւսիսային և դեպքական պաշտօններ: Յետոյ անուանուեցաւ պետական խորհրդական:

Բէյլիս պէյ, որ ներքին գործոց նախարարի պաշտօնը ստանձնած է, նշանաւոր գրագէտ մըն է: Միւրադի մէջ շրջանաւարտ ընդունուած է պաշտօն քարտուղարութեան մէջ: Սահմանադրութեան հոշակումէն վերջ, Բէյլիս պէյ շատ մը կուսակալութիւններ վարեց: Վերջերս հանրային պաշտօններէ քաշուելով նուիրուած էր լրագրութեան: «Շէհրաշի» խմբագրապետ եղած է և «Շ. Նազիմ» սատրաքութեամբ իր յօդուածները ցնցում տալով բերին իր թիւթի տակներէն անկուծելի վերջ, ինչպէս յայտնի է: Իզմիրի կուսակալ կարգուած էր:

ՌՕՏՈՒՄՈՒԼ ԼՈՒՐԵՐ

Ռօտոսթոյն կը գրեն 18 Հոկտ. թուականով.— Թէն պատերազմի շրջանակին շատ մօտ կը գտնուինք, բայց ունի լուրջ վտանգի հաւանականութիւնը չի տեսնուիր հոս: Զինուորները՝ որոնք մեծ մասամբ մեր նախահանգիտին ճամբով կը գրկուէին ղեկի պատերազմին վայրերը, այժմ

եղար դահաւորակը կ'ամբողջէն անցնել տալով...

—Ճամբան ազատ կ'արձէի, վեհափառ, պատասխանեց զեւեալի աղջիկը: Բնական հաստատակամութեամբ մը:

—Այիս, չարունակեց թագուհին, շատ անխոհեմ եղար վարագործները բանալովը...

—Հետաքրքրութեան չարժու մը... ըսաւ Այիս աւելի քիչ ինքնավստահութեամբ:

—Այիս, չարունակեց ժաման տ'Ալպու, շատ անխոհեմ վարուեցար, այդ թշնամալից խուժանին առջև բարձրաձայն առնուաւ արտասանելով...

—Գլուխ իմ չէր, տիկին, պատասխատախանց զեւեալի աղջիկը, այս անգամ իրապէս կ'ընայի:

Նավարի թագուհին անոր վրայ խորունկ ակնարկ մը թողուց և վայրկեան մը մտածկոտ մնաց:

—Մեղադրանքի համար չեմ ըսեր զաւակս, ըսաւ ծանրօրէն: Բայց վերջապէս եթէ մէկը զիս մատնել ուզէր այլապէս չպիտի չարմէր...

—Ո՛հ, վեհափառ...

—Արի յաջաւ, աւելի խոհեմ եղիր, ըսաւ թագուհին, այնպիսի հանգարտութեամբ մը որ Այիս տը Լիւլէ (Ռուհիէ-

ղադրած են մեր քաղաքէն անցնել և կը գրկուին «Շէհրաշի» ճամբով: 5-6 օրէ ի վեր, մեծ թագուցութեամբ խալաթ գողթակալներն սկսած են լեցուիլ քաղաքս: պատերազմի կեղծութիւն փախող այս մուհաճը ընթեր իրենց հետ բերած են նաև իրենց ընտանիքները, կարասիները, պարէնն ու անասունները և վերջապէս ամէն ինչ որ իրենց գիւղական սայլերով կ'արեւելեղած է փոխադրել: Կառավարութեան կարգադրութեամբ, ասանք կը փոխադրուին Անատոլիոյ կողմը: Տեղական կառավարութիւնը գիշերալին պահակախումբեր է կազմած թուրք, հայ և յոյ պատուաւոր քաղաքացիներէ որոնք գիշերները չըլլուն պահակախումբին կ'ընեն քաղաքը ամէն վտանգներէ զերծ պահելու համար:

Եւրո գողթակալները, հատը 10 շրջի ոչխար, 1 ոսկի եղ և ինչ. սկսան ծախել, բայց կառավարութիւնը խստիւ արգելեց այս կարգի վաճառումները: Երեկոյնները (ը. թ.) ժամը 12ին ամբողջ սրճարան, խանութ կը գոցուին, իսկ առտուները ժամը 2ին (ը. թ.) միայն կը վերաբացուին: Սեպտ. 26էն ի վեր յայտարարուած պաշարման վիճակը դեռ կը շարունակէ: Երէկ գիշեր Հայ վաճառականի մը խանութէն հրդեհ ծագեցաւ, բայց կարելի եղաւ անմիջապէս առաջը առնել: Կը կասկածուի որ նպատակաւոր հրդեհութեան մը արգիւնքն է եղածը:

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Սեւանիկի մօտ կատաղի ճակատամարտ մը տեղի ունեցաւ վարաւորի զաւտին մէջ օսման և հիլլէն բանակներու միջև: Գաւա և հիլլ յոյս զօրք բռնուած են և 2 թնդաւոր:

—Կացութեան ծանր հանգամանքն չըկատի առնելով անգլիական և ֆրանսական մարտանաւեր Սեւանիկի նաւահանգիստն հասած են չորաթի օր: Ընդգրկական նաւերու ներկայութիւնն նշանակալի մէջ նպատակ ունի արգելելու հիլլներու գործողութիւնն նշանակալի նաւահանգիստներուն և մանաւանդ Իզմիրի և շրջակայի մէջ:

—Յուշաստանէ դէպի Պէյրութ զըրկուած պաթիւցիկներ գրաւուած են երկաթական կառավարութեան կողմէ:

—Նախորդ Սուլթանը գերեզմանական սպանահանութիւն Պոլիս հասած ըլլալով Պէյլէրպէի պալատը փոխադրուել է:

—Թուրք բանակը Գարապէի միւրայ յարձակած է զայն վերստին գրաւելու համար, թշնամիին ծանր կորուստներ պատճառելով: Գերիներ բռնուած են և ուր հրետանի գրաւուած է:

—Կառավարութիւնը օրինագիծ մը կը պատրաստէ որով պիտի չ'ընդարձակուի խափանուած թերթի մը տեղ ուրիշ մը հրատարակել:

—Կատաղի կոխներ տեղի ունեցած են թուրք և հիլլէն բանակներուն միջև Լիւլիս գետին մօտ:

Իր անունը որ «Երկու գոմէ» մէջ անկախապէս ապահովուեցաւ և պատասխանեց անձնուէր բողոքներով:

—Պարոն ասպետ, ըսաւ այն ատեն ժաման տ'Ալպու, չարաւոր պիտի գործածեմ ձեզի:

—Ձեր հրամաններուն պատրաստ եմ, տիկին:

—Լաւ: չ'որհակալ եմ, Հաճէ ուրեմն մեզի հետեւն հետեւի հոն ուր կ'երթանք... Ձեր սուրին պաշտպանութեան տակ ինչպէս որ տեսայ, չպիտի վախճամ բանակ մը կտրել անցնելու:

Բարտախան ասանց տկարանալու ընդունեցաւ զովստը: Միմիայն հատաւ մը հանեց և միմեց:

—Ինչ ցու որ չեմ կրնար Բարիքը թողուլ... Իրաւ որ աղէկ գործ... Իմ պարոն հայրս շատ լաւ ըսած էր... Զգուշացիր կիներէն... ճիշտ ժամանակն է Պիղատոս և Փառնափառ վկայ... Ահաւա՛րի զրացուհիս ոսկեգոյն մագերէն կ'ապրուած... Նշանաւոր օձերն որոնք կը փաթթուին և կ'ենդոգեն... Եւ ըսել աւելցուց ան, որ զուրս ելած էի ինքնաւարտ հագուստի մը տիրաւորու համար... պէտք պիտի ըլլայ տանք չարմիւ ամբողջ գիշերը, ամբողջ օրը սուր շարժել ետք... լաւ, տարբերութիւնը այն-

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ՄԻՄԻՆՆԵ ԿԵՆՏՐՈՆԵՆ ՏԵՍԵՆԵՐՈՒ
ՄԱՐՏՈՅ ԵՐ ՓԵՐՈՎ Ս. ՓԼՓԱԶԵԱՆ
ԵՐԵՎԱՆԻ ՐԱՍԱԺ ԿԱԶՄԱՐԴՈՒ ՊԱՐԻՃԵԱՆ

Կը գտնուին Սթոնիաներու և Վիլիամներու ճոխ միջերը մը փոխանակութեանը և վարագործներու համար:

Պատրաստ վարագործներու, վիթաժներու, Պալպիդներու, Սթոններու, Ճիպին-տիրիկներու, Երեմիներու ամեն տեսակը:

Սեղանի ծածկոյներու, Պանթիներու պատի հմր. Պանտաններու ամեն տեսակները Մուշանպաններու և Լինթոններ, բակի համար փախիներ, Գարպեր և Ջուլեր, ոտք սրբելու Բողոտաններ, Պրանցաներ և Ամպրաններ, Բոնիներ, Բոտարներ նաև հաշար ու մէկ տաշարներ:

Մահճակոյներու և օրորոցներ ճոխ միջերը մը:

Ապրանքներու տոկոսներունը երաշխաւորուած է, անմրցելի գին Բաւ է միտյն տեղամ մեր վաճառատունը տայելու:

80-18

ՀԵՌԱԳԻՐ

Կ. ՊՈԼԻՍ, 22 Հոկտ. — Պատերազմի դաշտը գտնուող Պատերազմ. Նախարար՝ Նազրու Վաշա լուր կուտայ թէ՛ Բուսար - Թէփէի մէջ բանակած Պուլար զօրքը լաւօրած է պաշարել:

ՆՈՅՆ. — Թրէսթէն կը հաղորդուի թէ Աւստրիական զորահաւոր մը Սէլանիկ ուղևորեցաւ, նպատակ ունենալով տեղւոյն աւստրիական հպատակները պաշտպանել:

ՆՈՅՆ. — Ռեթէի գործակալութիւնը կը ծանուցանէ թէ Պոսոյ անգլիական ղեկավար Սեր Լուօթէր և Անգլիոյ արտաքին գործոց նախարարին միջև հեռագրիներ կը փոխանակուին Պոսոյ անգլիացի հպատակներու պաշտպանութեան շուրջ:

ՆՈՅՆ. — Պաշտօնապէս կը ծանուցուի թէ Օսմ. զօրքը Չաթթաի ամրոցները ապաստանեցաւ, անոր համար որ Չաթթա-ճաթ մէջ Օսմ. զօրքերը կրնան աւելի լաւ պաշտպանուիլ:

ՆՈՅՆ. — Մայրաքաղաքի ամրոցը մամուլը, խիստ հարկեաւորական յօդուածներով կը լսնաւարարէ Օսմ. Ժողովուրդին իր պաղարիւնութիւնը պահել:

ՆՈՅՆ. — Լուր կը շրջաբերի թէ զինա-դադարը մօտալուտ է:

ՆՈՅՆ. — Այս օր լուր ելաւ թէ՛ Գերմանիա երկու զորահաւոր կը զրկէ Ասիական երկրները Գերմանացի հպատակները պաշտպանելու համար:

ՆՈՅՆ. — Հեռագրական տեղեկութեանց համաձայն Բորթաուրթի մէջ մեծ ոգևորութիւն կը տիրէ:

ՆՈՅՆ. — «Բաղամ» կտեղեկանայ թէ, այս պահուս Բ. Դրան և անգլիական կառավարութեան միջև կարծիքներ կը փոխանակուին անգլիական նաւատորմի մարմարա մտքներով:

ՆՈՅՆ. — Անգլիական թօրիկանաւորութիւնը բաժինը մեկնուած հրաման ստացաւ, նշնպէս 4 զորահաւոր և 9 յաճախաւոր-վաղը ճամբայ պիտի ելնեն դէպի Արևելք:

ՆՈՅՆ. — Թշնամութեանց վերջ մը տալու համար մեծ տէրութիւններու միջամտութիւնները ստույգ կը նկատուին:

ՆՈՒՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆԵՐ

ԱԶԳ. ՀՈՒՍՆԴԱՆՈՅԻՆ

Հոկ. 13էն-20

Բարեաւեր ոմն 1 օսմ. ոսկի. Դուկաս Էֆ. Եսայեան 15 քաշ ձուկ. Տիկին Բոլին 11. Սպարթալի ընդհ. պատասպարկոյց հէլ-լա. Տ. Դուկ քհ. Մաղիկեան 80 քաշ քաղաղէս. Կարպետ Էֆ. Մատթէոսեան 16 քաշ քրտա, Թազուր Էֆ. Մ. Մուշաթեան 40 հատ կէս օխանոց հաց, Օր. Մատի Սիմոնեան 11 քաշ եփած քաւտ-իֆ:

ԱՍԱՆՍԵՐ, ՍԻՆԵՍԱ ԵՐ ՍՐՃԱՐԱՆ

Պատիւ ունիմ ծանուցանել յարգոյ Հայ եղբայրներու թէ Օգոս. 21 թուականէն սկսեալ Ասանսէրը իր ամբողջութեամբ իմ տնօրէնութեան ներքե կը գտնուի և այլևս Ռաֆայել Զիքուրիլը ու է կապ չունի ասանսէրի հետ: Վստահ եմ թէ Հայ եղբայրներս իրենց այցելութեամբ պիտի պատուեն արձարան և Սինեման. ու ես ամէն զհոգութիւն յանձն առած եմ գի-րենք գահացելու համար:

Պարեմով սօթիւ վարձած է մաւնաւոր նուագածուներու խումբ մը. ասկից զատ յաճախորդներու զուարճութեան հա-մար մասնաւոր գրասանքներ տեղի պիտի ունենան:

Ասանսերի և Սինեմաի տնօրէն Նիքո ՌԱՅՐԱՆ

15-13

ՅՈՒՆԱԿԱՆ ԹԵՐԹԵՐՈՒ ԼՈՒՐԵՐԸ
Հոկտ. 29ին Գարաֆէրիա, որ պարտուած էր թուրք բանակէն, գրաւուեցաւ հեղինակներէն: Աւստի 30ին երկու ամի գտնուող զօրադուրը գրաւած է Գաթի-րիան երեք ժամուան կոխէ մը ետք: Նոյն օրը անթիւ հեռագրի մը կատանայ Պատերազմ. Նախարարը սպայակոյտի պե-տէն, որ կհաւաստէ հելլէն բանակին կրա-վէնայի գրաւումը:

Հոկտ. 30 31ին Պատերազմ. գործոց նախարարէ ընդհ. Եփրատի բանակապետ ղեկն կծանուցանեն Բանթ Բիդարիայի և Անթի գիւղին գրաւումները: Իսկ հետո գիր մը ծովակալութեան կծանուցանէ որ «Բանարիս» վտարադրանաւը երկու թօր-փիլանաւերով հրաման ստացած է գրաւելու Սթրաթի կղզին Միտիլիի մօտ:

ՏԵՂԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ներքին գործոց նախարարութիւնը մեր կուսակալութեան հետեւել հեռագրի-րը զրկած է, զոր ստացած է Օսմանեան բանակին պետերէն: Հոկտ. 19ին. - Յարդ հասած տեղեկագիրները կը ծանուցանէ թէ՛ երէկուան կոխի մէջ, թշնամին ծանր կորուստներ ունեցած է: Մեր զօրքերը իրեն պատերազմական աւար, գրաւած են հետեւեալզօրաց վերաբերել շատ մը հրացաններ, զենքեր և ուրիշ ռազմավ. թերթ: Կոխը կը շարունակուի: Աստի կը հաղորդուին Պուսնար Հիսարի շրջակա-ներէն հասած հեռագրիներուն համեմատ:

ՅՈՒՆԱԿԱՆ ՆԱԼԱՏՈՐՈՒԴԸ կը շարու-նակէ իր խուզարկութիւնները այն ամէն չղջեաներուն վրայ, որոնց կը հանդիպի եգիպտացի ծովուն մէջ:

Անթի օր հասած Մէսաժրի չղջանը ուղարկու Պրէսթի առջև 24 ժամ վար զրուած ըլլալով, վասնզի ամենախիստ խուզարկութիւն մը կրեց, իրմէ գրաւ-ուեցան երկու մասնաւոր օղոմպիկներ: Կ. Պոլիս կը տարուէին և որոնք նախա-րարութիւնէն պատերազմանիւթ նկատուե-ցան:

Այս չղջեանէն վար զրուեցան նաև երեք օսմանցի ուղևորներ. որոնք Մար-տիկայէն կուգային:

Կիրակի օր Նաւահանգիստս խարխաւած «Բարին/իա» չղջեանէն ճամբորդները պատեցին թէ Կերկիրայի մէջ չղջեանը խիստ կերպով խուզարկուեցաւ, սակայն բան մը չգտնուեցաւ անկէ:

ԿԻՍՈՒԻ Թէ՛ զերմանական չղջեանի մը վրայ կատարուած խուզարկութեան հետեւեալով գրաւուեր են 36 թղջանթ ու շատ մը զէնքեր, նաև ան վար գրուեր է:

Կիրակի օր Ֆրանսականով Պրիէսթէն քաղաքս հասած ճամբորդներ կհաւա-տեն թէ շարաթ օր մինչև Կ. Ե. ժամը 6 օր ատեն իրենց նաւը այն տեղէն մեկ-նեցաւ Սելանիկի պաշարման շուրջ կա-

սավարութեան օրէն տեղեկագիրը հրա-տարակուեցաւ:

Ուրիշ լուրերու համեմատ Սելանիկի հոգի քալ առ քալ պիտի պաշտպանուի հեռագրեալ առաջ խաղաղօր յայեանէն դէմ:

ԱՌՋԻ օր հասած յունարէն լուրերն-ը կը տուողեն թէ Սելանիկի առջև խա-րըխած զորահաւոր անոր համար ընկղ-մած են յոյները որպէս զի ասով ալ զիջ հանդիսանան անոր հեռաւէն Սելանիկի վրայ յառաջագող թշնամին ուժակոծե-լուն:

«ՆէԱ ՉՄԻՆԻ» հետեւելը գրած է «Անէնի» ի պատասխան, որ մեղադրած էր զիջը Սելանիկի մէջ ընկղմած մար-տանաւի մասին նաւապետ Պոնիին հեռա-գրից հրատարակած ըլլալուն համար:

«Կը խոստովանիք, կըսէ «ՆէԱ ՉՄԻՆ-ի», թէ թուրք պաշտօնակիցներու այս կշտամբանքները մեզ կ'ապշեցնեն, Ինչո՞ւ համար արդեօք հրատարակենք այնպիսի զէպի մը հեռագրի զոր ամէն մարդ տե-սաւ և ուր ամէն տեղ հեռագրուեցաւ, Օսմ. Գործակալութիւնն ալ պաշտօնապէս ծանուց և Կ. Պոլսէն հեռագրական գրա-քանութիւնէ մը անցնել վերջ մեր ձեռքը հասաւ:

Պէտք չէ եղեր աստիկ լուրեր հրա-տարակենք, Բայց ի սէր Բնասուծոյ, ին-չո՞ւ համար: Բանի որ այսքան օտար թերթեր կուգան, այսքան լուրեր կը պարուսակին ու ազատուին կը շրջաբե-րին, մենք ո՞րմէ պիտի պահենք ճշմար-տութիւնը:

Մեր պաշտօնակիցը և շատեր նկատած են որ ամէն լուրեր, իր ժամանակադրի պարտականութենէն մղեալ, ամենէն ա-ռաջ Օսմանեան լուրերը և յետոյ, պաշ-տօնական ըլլալու պայմանաւ, յունու-կան, պուլկարական, սերպական ու սև լեռնեան լուրերը կը հրատարակէ:

Եւ ասոնք ի հարկէ անանկ ձեռով մը մը որ Շամ. արժանապատուութիւնը չվի-րաւորեն: Աւելին կայ. Պուլսական թեր-թերը որոնք գրաքանութիւնէ կանցնին, այս բոլոր լուրերը կը հրատարակեն: Բա-նի որ այս է իրողութիւնը, մենք, տեղա-կան թերթերս ինչո՞ւ չի գրենք:

Լաւ չըլլա՞ր արդեօք որ այս յարձա-կուիները վերջ գտնեն ու ամէն մարդ Օսմանցիի խղճով իր պարտքը կատարէ: «ԱՆԱՏՈՒՈՒ» կը գրէ թէ այս Կիրակի-Քոնստանդինոս Քոնստանդինու անուն յոյն մը, գինով վիճակի մէջ Քրէմէի սրճարանին առջևէն անցնելու ատեն թուրքերուն հասցէին անվայել խօսքեր արտասանած է: Ուստիկանութիւնը լուր անենով ձեռքակալած է զայն ուրիշ եր-կու Բիւխարթ և Միխայիլ անուն յոյն-րու հետ որոնք նոյն ընթացքին մէջ զրո-նուած էին:

ՏԵՂԱՌՈՅ Կուսակալութիւնը կը ծա-նուցանէ թէ պատերազմի վիճակն այն աստիճանի հասած չէ որ մօրաթորում հաստատուելու պէտք ըլլայ:

— Սիրուն ասպետ մըն ես: Միտ գիր ուրեմն որ մարդու մը ներկայութիւնն — և ձեզի նման մարդու մը, — անօգուտ չպիտի ըլլայ այս տան մէջ:

— Այդ պարագային, կհնազարդիմ տիկին, ըսաւ Բարտաեան որ ինքիւրեն մտածեց: Այս միջոցին վարպետ Լանտրիի հաւեղէնները եփած պիտի ըլլան, ինչու անոնց հրամանին տակ չկրնայի մտնել...:

Դուռը, սակայն գոցուած է: Երեք այցելուները առաջնորդուեցան ծառայէ մը, մինչև նեղ սենեակ մը. զէջ կահա-ւորուած, բայց բուսական մաքուր:

Հոն, ձերուներ մը, ծուռած քիով, երկար մօրուքով, նստած էր սեղանի մը առջև, որու վրայ երեք տեսակ կշիռներ կային: Այս մարդը խուզարկու ակնարկ մը նետեց ժանն տ'Ալպոէի վրայ և տե-նչմարելի ժպիտ մը թրթռաց շրթներուն վրայ:

— Ա՜հ, ա՜հ, ըսաւ ան չափազանցուած անկեղծութեամբ մը, դուք էք դարձեալ տիկին... տիկին... ինչպէ՞ս ուրեմն, դարձեալ: Երեք տարիէ ի վեր է որ ձեզի չեմ տեսած, բայց ձեր անունը արձա-նագրուած է հոն, արկղիս մէջ...:

— Տիկին Լուսու, ըսաւ թագուհին չոր ու ցամաք:

— Ճիշտ այդպէս պիտի ըսէի, և դարձ-

բան մեծ է...

Այսպէս մենախօսելով, Շտապետ կհե-տեւէր տաս քալ հեռու, աչքը չորս կողմ, ձեռքը սուրին երախալին վրայ երկու կիներն, որ տարագորէն Բարիզի մէջ միջնուեցան:

Իրիկունը մօտեցած էր:

Բարտաեան որ Լօիզի մօր հասնելու ահապարանքէն, առանց ճաշելու մեկնած էր, կակէր ստամոքսի կատաղի ջճակու-տուքներ զգալ:

Անհատում չըջաններէ ետք, ժանն տ'Ալպոէ և իր ընկերուհին թամբը հասան: Այս միջատուերը բանին զիմաց, ո-րու սեցած աշտարակը թաղին վրայ կը տարածուէր, երեւթէն միայնակ քաղքե-նի մը տունը կարծրանար:

Թագուհին մէկ չարժումէն, Ալիս տը Լիւստո դուռը զարկաւ:

Գրեթէ անմիջապէս բացին:

Ժանն տ'Ալպոէ նշան ըրաւ Բարտա-եանի մօտենալու:

— Պարոն, ըսաւ ան այժմ իրաւունք ունիք մեր գործերը գիտնալու: Մտէք ու-րեմն, կինդրեմ:

— Տիկին, ըսաւ Բարտաեան, Ձեր վե-հափառութիւնը կշտաբանեցէ, իրաւունք մը միայն ունիմ, ձեր հրամաններուն հր-պատակը:

